

Herve hoen

Het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) door SLE
is erkend door de Vlaamse overheid

Doel

Instandhouding lokaal ras

Eigenschappen

Herkomst Het Herve hoen wordt vaak met de Ardenner in verband gebracht. Wellicht ligt een gemeenschappelijke voorouder aan de basis van deze levendige scharrelaars die goed kunnen vliegen. Net als de Ardenner is het Herve hoen een zeer oud ras dat zou afstammen van de Gallische oerkip. Het is een sterk ras met natuurlijke instincten. In oude geschriften wordt regelmatig verwezen naar 'la poule noire du pays' (de zwarte landkip). Het ras is afkomstig uit het Land van Herve in de provincie Luik waar het zich uitstekend had aangepast aan het leven in de weilanden. Zoals voor zoveel pluimveerassen betekende de eerste wereldoorlog een zware klap. Daarna bloeide het ras vrij snel weer op, al was die bloeiperiode echter van korte duur. Ook het Herve hoen werd verdrongen door meer productieve buitenlandse rassen. Eind negentiende eeuw stond het plateau van Herve, het vruchtbare gebied tussen Vesder en Maas, bekend voor zijn veeteelt en eierproductie. De zwarte hoenders zochten in de rijke weilanden hun kostje bij elkaar. In zijn studie van de Belgische pluimveeteelt uit 1910 beschrijft Edward Brown hoe de haantjes er met botermelk werden vetgemest tot poulets de lait en de eieren bij de hoeves werden verzameld en verkocht op de markten van Aubel, Herve en Verviers. Met de oprichting van de Union avicole de Liège in 1893, kreeg het Herve hoen een flink steuntje in de rug. De eerste standaard werd opgesteld in 1896, waarna een periode van bloei volgde. Begin twintigste eeuw wierp de heer Weerts zich op als belangrijkste verdediger van dit oude ras, en het zou ook aan hem te danken zijn dat enkele goede dieren de Eerste Wereldoorlog overleefden. Ondanks de massale invoer van Italiaans pluimvee, bleef het Herve hoen nog lange tijd standhouden, maar het verdween kort na de Tweede Wereldoorlog van het toneel. Vanaf de jaren 1970 werd het ras door enkele fervente Waalse kwekers weer opgebouwd, aanvankelijk door gericht te fokken met zwarte Ardenners en lokale kruisingsproducten,

Herve hoen haan en hen

later onder impuls van Jean Bauwens ook met inbreng van Famenne hoenders en de Normandische Cotentine om inteeltproblemen te beperken.

Algemeen voorkomen

In vergelijking met de Ardenner is het Herve hoen een vrij kleine hoender, wat meer geblokt met afgeronde vormen en een halfopen gedragen staart. De meest typische kleurslag is zwart, met helderrode kopversieringen. Daarnaast ontstonden midden negentiende eeuw uit kruisingen ook twee andere kleuren: koekoek (of Cotte de fer) en blauw (Mauheid). Deze erg zeldzame kleurslagen werden intussen opnieuw gecreëerd en zijn meestal wat zwaarder en tammer dan de originele zwarte landhoenders. Het gewicht is nagenoeg gelijk aan dat van de Ardenner maar de Ardenner moet gestroomlijnder zijn. Het grote verschil met het Ardenner hoen is het gemis aan donkere pigmentatie in gezicht en kopversierselen. Bij het Herve hoen moeten deze helder rood zijn. Het Herve hoen bestaat in drie kleurslagen. De meest typische en meest voorkomende is zwart. Daarnaast bestaat er ook een blauwe en een koekoekkleurige variant.

Eigenschappen

- zeer rustiek oersterk dier
- onrustig, beweeglijk, schuw
- vliegt gemakkelijk (hoge afsluiting vereist)
- kan het stellen zonder hok (slaapt dan in bomen of struiken)
- kan zelf instaan voor het uitbroeden en grootbrengen van de kuikens
- legt 100 à 120 bruine eieren/jaar van een 65 gram

Uiterlijk haan

- **kam:** enkel, middelgroot, recht, voorzien van 5 tot 6 regelmatig gevormde en niet te diep ingesneden kamtanden. Tamelijk grof van weefsel. Kamfront tamelijk naar voor geplaatst. De kamhiel mag de schedellijn niet volgen, felrood van kleur zonder donker pigment
- **kop:** iets langwerpig en ongeveer middelgroot
- **gezicht:** glad, felrood van kleur
- **snavel:** stevig, middellang en naar de punt toe gebogen, kleur afhankelijk van de kleurslag
- **kinlellen:** middellang, langwerpig, felrood van kleur zonder donker pigment
- **oorlellen:** klein, glad en ovaal, felrood van kleur zonder donker pigment
- **ogen:** tamelijk groot, levendig van uitdrukking, kleur afhankelijk van de kleurslag
- **hals:** krachtig, tamelijk lang, sierlijk gebogen
- **romp:** eerder afgerond van vorm, houding opgericht
- **rug:** breed tussen de schouders, middellang, iets afhellend naar achter
- **borst:** tamelijk diep, goed gerond en naar voor reikend
- **vleugels:** lang, goed gesloten en aangetrokken aan het lichaam, bijna horizontaal gedragen, vleugeleinden onder het zadelbehang verborgen
- **staart:** goed ontwikkeld, bijna horizontaal gedragen, vleugeleinden schuilgaand onder het zadelbehang
- **benedendijen:** weinig zichtbaar
- **loopbenen:** middellang, glad, fijn geschubd, kleur afhankelijk van de kleurslag
- **tenen:** goed gespreid, zelfde kleur als de loopbenen
- **nagels:** goed gebogen, kleur afhankelijk van de kleurslag
- **bevedering:** glad aanliggend en van voldoende breedte met matige donsontwikkeling
- **halsbehang:** lang en goed ontwikkeld, reikend tot op de schouders en de rug, de voorzijde van de hals zo goed mogelijk omsluitend
- **zadelbehang:** goed ontwikkeld, lang

Uiterlijk hen

Behalve de secundaire geslachtsverschillen, dezelfde kenmerken als bij de haan, met uitzondering van:

- **hals:** iets meer opgericht
- **kam:** een licht omvallende kam is toegelaten
- **rug:** zeer breed, zeer weinig afhellend naar achter, bijna horizontaal
- **achterlijf:** goed ontwikkeld
- **staart:** half-open en onder een hoek van 45 graden

Kleurslag

Erkende kleurslagen: (3) zwart, gezoomd blauw (mauheid), koekoek (cotte de fer)

1. Zwart

(Zie algemene kleurbeschrijving)

- **loopbenen en tenen:** leigrijs tot loodgrijs
- **snavel en nagels:** bij voorkeur donker
- **ogen:** donkerbruin tot zwart

2. Gezoomd blauw

Gezoomd blauw vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** leigrijs tot loodgrijs
- **snavel en nagels:** bij voorkeur donker
- **ogen:** donkerbruin tot zwart

3. Koekoek

Koekoek vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** wit, iets grijze aanslag toegestaan
- **snavel en nagels:** wit
- **ogen:** oranje-rood

Gewichten

Jonge haan 2,00 kg
Jonge hen 1,50 kg

Overjarige of oude haan 2,50 kg
Overjarige of oude hen 2,00 kg

Te vermijden fouten

Te hoge beenstelling; uitpuilende dijen; te lage vleugeldracht; te gespreide staart; te weinig ontwikkeld hals- en of zadelbehang; te lichte ogen; te donkere

of te bleke been- of snavelkleur; te donkere kopversierselen; wit in de oren; witte nagels.

Zware fouten

Witte oorlellen; zwartachtige kopversierselen bij oude dieren; sporen van geel pigment in snavel, benen of huid.

Status

Zeldzaam.

Geografisch

Belgie. Ontstaan op de hoogvlakten van het Land van Herve in de provincie Luik. De eerste standaard werd in 1896 aangenomen.

Systeem van identificatie - niet-verwijderbare ring

Pluimvee dat gehouden wordt op het eigen erf dient niet identificeerbaar te zijn en bij het verhandelen van dieren van de ene fokker naar de andere moeten de dieren ook niet identificeerbaar zijn. Maar van zodra dieren naar een verzameling (tentoonstelling of verkoopsmarkt, ...) gaan, moeten ze identificeerbaar zijn met een niet-verwijderbare pootring. SLE verdeelt ringen die ook op pluimveetentoonstellingen aanvaard worden (EE-ringen). Daarnaast heeft SLE ringen voor dieren van eigen kweek die bestemd zijn voor huis- tuin- en keukengebruik.

De ringmaat voor het Herve hoen: 18 mm (haan) en 16 mm (hen).

De wet zegt het volgende: ***“Het verhandelen van pluimvee en hobbypluimvee naar en door ‘hobbyhouders’, al dan niet via de markten, is verboden, met uitzondering van de afwijkingen.”***

De afwijkingen:

1) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van pluimvee en hobby pluimvee, al dan niet via de markten, door een **pluimveehandelaar** toegelaten onder de volgende bijkomende voorwaarden:

De pluimveehandelaar kan enkel pluimvee en hobbypluimvee verhandelen dat afkomstig is van:

- a) een houder van **pluimvee geregistreerd in Sanitel**.
- b) een houder van **hobbypluimvee geregistreerd in Sanitel**, op voorwaarde dat deze al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd. De aangekochte dieren waren bovendien minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd.
- c) een houder van **hobbypluimvee, die niet in Sanitel geregistreerd is**, op voorwaarde dat:
 - de verhandelde kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen individueel geïdentificeerd zijn met een gesloten **niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in

het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.

- deze de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.
- de aangekochte dieren ten minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd waren.

2) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee, al dan niet via de markten, **door een in Sanitel geregistreerde hobbyhouder** toegelaten onder de volgende voorwaarden:

a) De houder is verplicht om al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwerg- kwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts te laten vaccineren tegen ND. Deze vaccinatie gebeurt ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie wordt door de erkende dierenarts geattesteerd.

b) Voor het verhandelen naar een handelaar, moeten de verhandelde dieren volgens de instructies vermeld onder punt 1.c al tenminste 15 dagen en maximum 9 maanden gevaccineerd zijn.

c) Voor het verhandelen naar een andere houder van hobbypluimvee, al dan niet in Sanitel geregistreerd, moeten de verhandelde dieren gevaccineerd zijn volgens de instructies vermeld onder punt 1.c.

3) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee door **een niet in Sanitel geregistreerde hobbyhouder**, met uitzondering van de verkoop via de markten, toegelaten onder de volgende voorwaarden:

a) **De houder kan zonder voorwaarden zijn hobbypluimvee direct verhandelen met een andere hobbyhouder.**

b) De houder kan zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen verhandelen **aan een pluimveehandelaar** op voorwaarde dat:

i. deze dieren individueel **geïdentificeerd zijn met een gesloten niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoö- technische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.

ii. de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND werden **gevaccineerd**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.

Systeem voor registratie van afstamming

Steunpunt Levend Erfgoed vzw gebruikt een eigen softwaresysteem om het

Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) te kunnen doen. Het is een eenvoudig systeem dat enkel beoogt te registreren wie welke dieren houdt en hoeveel. Identificatie van de dieren is voor dit systeem niet nodig aangezien volgende gegevens door de fokker zelf kunnen ingevoerd worden. Iedereen die een account aanmaakt via www.sle.be en mijnSLE kan gratis het programma gebruiken. SLE-lidmaatschap is niet vereist.

In de databank volgende gegevens bijgehouden:

- de eigenaar
- het ras
- de kleurslag

Verder kan geantwoord worden op volgende vragen:

- Ik heb een idee van het aantal jonge en volwassen dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal jonge en volwassen dieren
- Ik moet me beperken tot een globaal aantal dieren

Steunpunt Levend Erfgoed vzw werkt aan een nieuw patrimoniumbeheerprogramma waarin het ook voor neerhofdieren mogelijk zal zijn dieren op individuele basis te registreren en afstammingsgegevens zullen kunnen bijgehouden worden.

Selectie- en fokdoelstellingen

Het Herve hoen is een leghoen en legt bruine eieren van een 65 gram. Het doel van de fokkerij is de instandhouding met behoud van de kenmerken en de nutsdoelen.

De gezondheid van de dieren is van groot belang binnen de stamboekfokkerij. Fokkers worden geadviseerd om enkel dieren in te zetten met een probleemloze gezondheid die een minimum aan diergeneeskundige zorg vereisen en die geen zoötechnische gebreken vertonen.

Bijzondere aandacht gaat naar de soliditeit van het geraamte: geen krom borstbeen, geen kromme benen of tenen, geen X- of O-benen, geen karperrug, geen splitvleugels, kruisbekken... Doordat bij pluimvee meer lijnenteelt voorkomt, is grote aandacht nodig bij het beoordelen van de nakomelingen en kunnen genetische afwijkingen niet gebruikt worden voor de fok.

Van inteelt is sprake als twee dieren met elkaar worden gepaard die familie van elkaar zijn. Bij lijnenteelt wordt hetzelfde gedaan. Het verschil tussen inteelt en lijnenteelt betekent in de praktijk meestal een verschil in gradatie. Bij het toepassen van lijnenteelt is de achterliggende gedachte veelal om daarmee goede eigenschappen te 'verankeren' en zo zekerheid in de vererving te creëren.

Maar lijnenteelt en zeker inteelt geeft een verhoogde kans op het optreden van erfelijke afwijkingen en het optreden van inteeltdepressie (voornamelijk terug te zien in verminderde vruchtbaarheid en vitaliteit). Op populatieniveau is een verkleining van de genetische spreiding (dieren in de populatie worden steeds meer familie van elkaar).

Inteelt en lijnenteelt is af te raden als het om de instandhouding van het ras gaat.